

Frankrijk stelt pesten wettelijke strafbaar. Volgt Nederland?

Pesters op Franse scholen en universiteiten riskeren sinds kort een boete of gevangenisstraf. Voorstanders vinden de nieuwe wet op pesten in ieder geval een erkenning voor de ernst van het probleem. Tegenstanders noemen het een overbodige, emotionele wet en zetten vraagtekens bij de effectiviteit. 'Een pestkop is niet als enige verantwoordelijk voor de gevolgen van zijn daden.'

In Nederland moet ongeveer tien procent van de kinderen leven met fysieke of emotionele terreur door pesters. Het gaat om zo'n 350.000 kinderen per jaar. Zij dragen vaak de sporen ervan de rest van hun leven met zich mee. Zoals een laag zelfbeeld, weinig vertrouwen in anderen en meer kans op psychische problemen. Pesten is niet strafbaar gesteld in Nederland. Dit is alleen zo wanneer het pesten leidt tot strafbare feiten waarvoor wel vervolgd kan worden. Zoals bedreiging, mishandeling, laster en smaad, identiteitsmisbruik, discriminatie, oplichting, hacken, belaging of belediging.

Nieuwe wet Frankrijk

In Frankrijk is afgelopen februari een wetsvoorstel aangenomen dat pesten in en rondom onderwijsinstellingen strafbaar stelt. Pestkoppen op Franse scholen en universiteiten kunnen maximaal drie jaar gevangenisstraf krijgen, plus een boete van 45.000 euro. Als het pestgedrag leidt tot zelfmoord, kan de gevangenisstraf oplopen tot tien jaar en de boete tot 150.000 euro. Een reeks fatale pesterijen lijkt de invoering van de wet te hebben versneld. In oktober 2021 pleegde de veertienjarige Franse Dinah zelfmoord nadat ze volgens haar familie slachtoffer was geworden van cyberpesten om haar geaardheid en afkomst. Dinah werd meer dan twee jaar gepest. Zes maanden eerder werd een

ander veertienjarig meisje dood aangetroffen in de Seine. Zij was slachtoffer van pesterijen nadat er foto's van haar in ondergoed werden ontvreemd en verspreid.

Emotionele wet

Erman Balanant, parlementariër van de centropartij MoDem die het wetsvoorstel indiende, zei vooral een signaal aan de samenleving te willen afgeven. Hij noemde de in de wet opgenomen straffen een manier om 'de samenleving bij het probleem te betrekken' en mensen erover te onderwijzen. Onderwijsminister Jean-Michel Blanquer noemde de nieuwe wet een manier om 'de waarden van de republiek op te leggen' aan Franse jongeren. Naast het wetsvoorstel worden het budget en de middelen voor preventie en voorlichting verhoogd. Sabine Rubin van de SP-zusterpartij La France Insoumise noemt het voorstel een 'demagogische overreactie'. Ook Michèle Victory, parlementslid van de Socialistische Partij, is tegen het wetsvoorstel: "Wij zijn geen voorstander van het criminaliseren van minderjarigen en het opvoeren van repressie." Ze noemde het vooral een 'emotionele wet'. Tegenstanders wijzen op voldoende andere wetgeving om pesters aan te pakken. Frankrijk is het eerste land in Europa dat zulke

foto: Shutterstock

strengere straffen aan pestgedrag toekent. Maar ze zijn niet het eerste Europese land dat pesten strafbaar stelt. In België is pesten al sinds 2011 strafbaar.

Nederland volgt?

Pesten is niet strafbaar gesteld in Nederland. Scholen moeten zich wel inspannen om pesten tegen te gaan en de sociale veiligheid op scholen te verbeteren. Dit is geregeld in de *Wet veiligheid op school*. Kinderombudsvrouw Margrite Kalverboer wil pesten wellicht strafrechtelijk aanpakken, zegt ze in september 2021, in een interview in het Algemeen Dagblad. In de afgelopen jaren kreeg ze vaak meldingen van kinderen en hun ouders over pestervaringen en het uitblijven van een goede aanpak. "Misschien zijn pestprotocollen niet genoeg en moet je wel toe naar een strafbaarheidstelling", zegt Kalverboer. "Te vaak wordt gedacht dat pesten erbij hoort. Pesten is een serieus probleem en dat moet iedereen zich realiseren. Door te zeggen dat pesten iets is wat ook strafbaar is, geef je aan dat het groot en urgent is. Zo voorkom je misschien dat het gebagatelliseerd wordt. Verder wordt pestgedrag nog onvoldoende herkend, erkend en aangepakt."

Helpen

Tessa Kaufman, universitair docent Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht, is voorstander van het strafbaar maken van pesten, maar dan op een andere manier. Het straffen van de pester vindt ze geen goed idee. "Dan lijkt het alsof er maar één verantwoordelijk is voor het pesten. Terwijl het probleem juist is dat de hele groep meedoet." Een betere optie is volgens Kaufman om scholen een positieve straf op te leggen: de verplichting om een goed antipestprogramma te gaan gebruiken. "Bovendien is er in Nederland niet de cultuur om kinderen te straffen, maar om te kijken naar hoe je iemand verder kan helpen. Door een pester te straffen, help je hem niet om zijn gedrag te verbeteren."

Pestprotocollen in Nederland

Sinds het onderzoek in mei 2018 van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek *Wat Werkt Tegen Pesten* is bekend dat er - naast de Amerikaanse klasseninterventie Taakspel - twee schoolbrede programma's zijn die helpen. Het Noorse PRIMA en het Finse KiVa zetten allebei de kracht van de groep in om het pesten te reduceren. In beide programma's krijgen leerkrachten lesmateriaal om kinderen te leren aardig tegen elkaar te doen, anderen met respect te behandelen, elkaar te helpen en te willen dat pesten stopt.

Nieuw onderzoek

Uit een longitudinale sociale-netwerkanalyse met peer-nominatiedata van de Universiteit van Groningen bleek onlangs dat in klassen met agressieve populaire jongeren, leerlingen hun vrienden selecteren op basis van gelijkheid in agressie¹. In klassen met niet-agressieve populaire jongeren gebeurt dit niet. Daarnaast is de vriendschapsinvloed op agressie significant groter in klassen met agressieve populaire jongeren. Deze kennis is van betekenis voor het verder ontwikkelen van stevig gefundeerde interventiestrategieën. Het veranderen van de agressieve populariteitsnorm kan zorgen dat agressief gedrag, dus ook pesten, minder belangrijk wordt in de klas en zich minder snel verspreidt via vriendschapsprocessen.

tekst: Ezra van den Broek

¹ Laninga-Wijnen, L., Harakeh, Z., Steglich, C. E. G., Dijkstra, J. K., Veenstra, R., & Vollebergh, W. A. M. (2017). Populaire jongeren zetten een norm voor vriendschappen en agressie in de klas. *Kind en adolescent*, 38(4), 212-232. doi.org/10.1007/s12453-017-0160-9

Deze tekst is inclusief vele referenties te lezen op de website van de NVO: Over de NVO/Redactie de Pedagoog/Archief/Overige artikelen.